

ANNA FIDELUS

**RECENZJA KSIĄŻKI ANDRZEJA BAŁANDYNOWICZA
„PROBACJA. RESOCJALIZACJA
Z UDZIAŁEM SPOŁECZEŃSTWA”,
WARSZAWA 2011, WYDAWNICTWO WOLTERS
KLWER POLSKA SP. Z.O.O., SS. 433.**

Na rynku księgarskim ukazała się niedawno wznowiona i uzupełniona o nowe treści interesująca pozycja wydawnicza światowej sławy polskiego kryminologa Andrzeja Bałandynowicza. Profesor Bałandynowicz jest twórcą nowoczesnej teorii kary pozbawienia wolności oraz systemu probacji. Recenzowaną publikację charakteryzuje interdyscyplinarne spojrzenie na zagadnienia związane z sensem kary kryminalnej. Zaprezentowane w tym zakresie analizy cechuje wnikliwość oraz trafność, co jest zasługą wykorzystania niezwykle bogatej, wieloaspektowej literatury przedmiotu oraz przyjętych obszernych i adekwatnych założeń. W recenzowanej publikacji zaprezentowano wyczerpujące analizy procesu probacji, uwzględniającego czynniki genetyczne i procesy rozwoju historycznego. Dzięki pogłębionemu ujęciu teoretyczno – metodologicznemu, syntezie aktualnych opracowań i profesjonalnych raportów, w recenzowanej publikacji Andrzej Bałandynowicz uzyskał interesujący obraz ewolucji, która dokonywała się w obszarze polityki kryminalnej na przestrzeni ostatniego stulecia.

Prezentowana publikacja ukazuje nowoczesną teorię kary, opartą na paradygmacie sprawiedliwości formalnej, ekwiwalentnej i naprawczej, dającą podstawę do dywersyfikacji środków karnych, w tym wprowadzenia probacji jako nowoczesnego systemu sprawiedliwego karania, rozumianego jako wielopasmowa teoria resocjalizacji z udziałem spo-

łączeństwa. W opracowaniu przedstawiono współczesny model karania sprawców przestępstw na poziomie myślenia abolicjonistycznego, opartego na wartościach tożsamości osobowej, społecznej i kulturowo-cywilizacyjnej.

Praca składa się z szesnastu merytorycznych rozdziałów, poprzedzonych wykazem ważniejszych skrótów i zakończonych wybraną literaturą i innymi materiałami źródłowymi. W poszczególnych rozdziałach Autor przeanalizował kolejno następujące kwestie: miejsce profilaktyki i środków probacyjnych w praktyce resocjalizacyjnej (rozdział pierwszy), założenia systemu probacji – kary średniej mocy i kary wolnościowe jako przesłanie nowej filozofii karania (rozdział drugi), propozycje dotyczące modernizacji więzień jako podstawę reformowania systemu karania (rozdział trzeci), z jednoczesnym zwróceniem uwagi na ujęcie religijne i filozoficzne towarzyszące reformowaniu więzień (rozdział czwarty). Kolejne rozdziały – piąty i szósty poświęcone zostały problemom odnoszącym się do kryzysu kary pozbawienia wolności w świetle teorii i praktyki penitencjarnej i odpowiedzialności karnej. W rozdziale siódmym Profesor prezentuje bardzo istotne uwagi poświęcone następstwom niesprawiedliwego i nieskutecznego karania. Marginalizacja, wykluczenie społeczne to najczęściej spotykane implikacje towarzyszące osobom, wobec których zastosowano środki karne o charakterze izolacyjnym. Autor zauważył, że „chcąc poprawić efektywność środków oddziaływania na sprawców czynów inkryminowanych, należy je odpowiednio zróżnicować, nie ograniczając się jedynie do kary pozbawienia wolności czy środków probacyjnych. W chwili obecnej pomiędzy izolacją w więzieniach a zwykłą probacją rozciąga się pusta przestrzeń, która może być wypełniona dolegliwościami karnymi innego typu. Nie jest odpowiednia ani zbyt liberalizacja, ani nadmierna punitivność środków penalnych. W związku z tym trzeba zmierzać w kierunku zwiększenia zaufania do zmodyfikowania działań probacyjnych, lżejszych niż kara pozbawienia wolności” (s. 185-186). W kolejnych rozdziałach (ósmym, dziewiątym, dziesiątym) Autor proponuje konkretne rozwiązania sprzyjające procesowi reintegracji społecznej. Szczególnie podkreśla konieczność osadzenia tego procesu

na wartościach, podmiotowości osoby i dobru wspólnym. W rozdziale dziesiątym bardzo wnikliwie opracowane zostały metody oddziaływania pedagogicznego, sprzyjające skuteczności procesu reintegracji społecznej, które mogą być wykorzystane w warunkach probacji. W trzech kolejnych rozdziałach (jedenastym, dwunastym, trzynastym) przybliżone zostały rozwiązania kar średniej mocy wykorzystywane w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Przedstawiono ideę obozów dyscyplinujących i aresztu domowego z elektronicznym monitoringiem. Podkreślone zostały także humanistyczne aspekty modelu kurateli wychowującej mającej miejsce w Wielkiej Brytanii. W swoim opracowaniu Profesor Bałandynowicz akcentuje rolę społeczeństwa w procesie resocjalizacji, również w warunkach probacji (rozdział czternasty i piętnasty). Publikację kończy szesnasty rozdział poświęcony specyfice pracy kuratora sądowego w procesie probacji.

Analizowane w niniejszej książce zagadnienia nie są łatwymi rozwiązaniami, gdyż autor przełamuje w nich występujący jeszcze w Polsce sposób myślenia, polegający na tym, że przestępstwa o tej samej wadze i osoby o zbliżonej karierze kryminalnej powinny być traktowane w identyczny sposób, rozszerzając swe rozważania o zagadnienia na temat funkcjonowania obozów dyscyplinujących i zastosowania monitoringu elektronicznego jako propozycji kar średniej mocy funkcjonujących w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Do kogo adresowana jest niniejsza publikacja? Przede wszystkim do profesjonalistów, a więc osób zawodowo zajmujących się problematyką profilaktyki społecznej, resocjalizacji w środowisku otwartym, wykładowców pracujących w uczelniach prowadzących kierunki studiów zorientowane na problematykę penitencjarną, resocjalizacyjną czy kryminologiczną. Mam nadzieję, że znajdujące się w niej treści wzbogacą ich wiedzę i pozwolą na poszerzenie kompetencji merytorycznych. Adresatami książki są również profesjonaliści – praktycy działalności resocjalizacyjnej w środowisku otwartym – głównie kuratorzy sądowi oraz sędziowie sądów karnych. Mam nadzieję, że treści zawarte w recenzowanej pracy będą przydatne w ich pracy. Sądzę, że niniejsza publikacja zainteresuje również działaczy i pracowników rozmaitych organizacji

społecznych zajmujących się na co dzień pracą probacyjną. Książka Profesora Bałandynowicza odznacza się wysokimi walorami poznawczymi oraz naukowymi i w pełni zasługuje na możliwość przedstawienia zawartych w niej przemyśleń możliwie najszerszemu gronu specjalistów z zakresu więziennictwa (i nie tylko); jest również nieocenionym źródłem wiedzy dla studentów kształcących się w dziedzinie nauk takich jak resocjalizacja, praca socjalna, prawo czy socjologia i powinna zostać uznana za jedną z lektur obowiązkowych podczas studiowania powyższych kierunków.

Czytelnik biorący do ręki omawianą publikację zauważy przede wszystkim, że jest wydana bardzo starannie edytorsko i posiada ładną szatę graficzną

Oddana do rąk Czytelników książka jest próbą syntezy toczącej się aktualnie dyskusji w wielu środowiskach pedagogicznych, prawniczych, kryminologicznych dotyczących wątków resocjalizacji penitencjarnej i w środowisku otwartym.